

THE 70TH ANNIVERSARY OF ATTILA KŐSZE GHY

Architect, urban planner and construction engineer Attila Kőszeghy, the former editor-in-chief of our magazine, was celebrated by the Károly Kós Foundation with the occasion of his 70th anniversary on 18 January 2016. In the current issue of Országépítő, we publish a short interview and some of his most significant, but yet unpublished texts from his rich literary and scientific oeuvre. Presuming that human beings have an inherent talent for magnetic orientation, Attila Kőszeghy researches the architectural orientation of ceremonial spaces and sacral buildings. His study on the chronology of line marking, which discusses the archeological and cultural aspects of the correlation between the orientation of sacral spaces and archeo-magnetic data, was published in issue No. 2013/3 of Országépítő.

70

KŐSZE GHY ATTILA 70

Szöveg: **Dénes** Eszter

▼ Irodaház, Debrecen, Szent Anna utca, 2004

▲ Fotó: Tuzson Balázs né

Dr. Kőszeghy Attila építész, építőmérnök, városépítési-városgazdasági szakmérnök, a Debreceni Egyetem Műszaki Karának nyugalmazott főiskolai tanára, az intézmény egykori vezetőjeként az építészképzés megújításának megszervezője. Gyakorló MÉRNÖK, mindemellett rendszeresen publikál építészettörténeti, építészetelméleti, városépítészeti és regionális politikával foglalkozó írásokat, Makovecz Imre felkérésére pedig két éven át szerkesztette az Országépítő folyóiratot. Az emberi mágneses irányérzékelés lehetőségét feltételezve közel huszonöt éve tanulmányozza az ókori kultuszokat és szertartásokat, azok irányokkal kapcsolatos mozzanataira, eszközeire, geometriai jellemzőire koncentrálna. A szakrális építmények tájolásán és az egyidejű archeomágneses adatokon alapuló régészeti és kultúrtörténeti kormeghatározás kutatója. *Kitűzés-kronológia* című tanulmányát az Országépítő 2013/3. mellékletében is publikálta. Kőszeghy Attilát 2016. január 18-án köszöntötte a Kós Károly Egyesülés 70. születésnapja alkalmából. Az esten Kiss Ferenc Prima és Makovecz Imre-díjas népzenei játékát hallgathatták meg az ünneplők, valamint bepillantást nyerhettek az ősi szakrális terek tájolásának legújabb kutatási eredményeibe. Ez alkalmából az ünnepelt kérésére lapunk csupán egy rövid interjút és néhány kiemelten fontos, eddig publikálatlan szöveget jelentet meg szerteágazó tudományos munkásságából. Építészeti és tudományos munkájának jövőbeli átfogó ismertetéséről azonban nem mondunk le...

INTERJÚ KŐSZE GHY ATTILÁVAL

Szűcs Endre

> Nem gondolkoztál-e azon, hogy humán pályára mész? Édesanyád festett, te is, Károly bátyáddal, húgoddal zenéltetek. Egyik évfolyam-találkozókon Sáros László feltette a kérdést, ki, mikor döntötte el, hogy építész lesz. Kiderült, hogy a társaság több mint fele csak kényszerből lett az, mert valami művészi, de legalábbis humán pályában gondolkodott.

Teljesen mindegy, milyen pályát választottam volna, mindig más érdekelt, mint amivel éppen foglalkozni kellett. Kivéve, ha az éppen utált szakterületen valami szokatlan feladat bukkant fel. Szerkezettervező szakon végeztem. Előadók a Műegyetem nagy öregjei voltak: Palotás, Czigány, Fazekas, Szépe, Kézdy professzorok. Építésszé tíz év statikumunka után Pázmándi Margit, Virág Csaba és Farkasdy Zoltán nyilvánított elméleti és Hajdúváz-rendszer tervező munkáim alapján. Most megéltem, hogy megvalósult házaim, belső tereim helyi védelmére sincs esély, például a Szent Anna utcai üzletes házam tulajdonosai a helyi védelem ellen szavaztak...

> Nem tartod-e vérlázítónak, hogy eltelt majdnem egy fél évszázad, az egykori KISZ-titkárok már nyugdíjasok vagy meghaltak, és szinte nem változott semmi?

Nem az oktatott anyaggal, nem a színvonallal, még csak nem is a volt KISZ-titkárok gyermekeinek helyfoglalásával van baj. Látjuk-halljuk, hogy az amerikai egyetemek versengő magáncégek oktatókat és hallgatókat is behálózó kutatóbázisai és a sportüzletág fészkei. Ott az interaktív oktató-hallgató kapcsolat izgalmassá és kockázatosabbá is teszi az oktatást. Ugyanakkor nálunk az állami támogatással éppen csak tengődő hagyományos egyetemi képzés csak szellemi rabszolgák kitermelésére jó, azonnali változtatás kellene. Csakhogy a legfejlettebb gazdaságok éppen ilyen rabszolgákat igényelnek, akik annyira azért szabadok, hogy kifaroljanak az országból. Az egyetemek pszeudotudományos személyi állománya mellett kellene kitermelődnie a piacépes kutató-oktató bázisnak. Az orvosképzésnél ez hogyan valósulhatott meg? Az Ekler Dezső által sokszor említett hadtápképipítő gyógyszeripar kutató-kivásárlásai által. Ezért biztosra vehető, hogy a GMO élelmiszerek elfogadtatása sem lesz gond Magyarországon. Az építési piacon ilyen oktató-vásárlók máris a könnyűszerkezetes és épületgépzési cégek, ráadásul e kivásárlás nevenséges ráfordítással megtörténhet.

> Nem fájt a szíved, amikor Zalát, az én szeretett Vas megyém szomszédját otthagytad? Az Alföldön nem hiányzik a szelíd, emberi léptékű, változatos pannon táj?

Szelíd természeti és szellemi dombok díszítik Nyugat-Dunántúl megyéit. Gyengék a városok, legalábbis Győr kivételével nincs komoly kulturális-szellemi bázist építő, és főként megtartó erejük. A dombok kellemesek, léteznek néhány fős kutatócsoportok szegényes háttérrel, múzeumokban meghúzódva. Talán még Pécs városa sem képes érdemleges kutatóműhelyek, sajátos arculatú kulturális közösségek működését lendületbe hozni. Ma úgy látom, hogy Debrecen is alámerül a kelet-európai kulturális lejtőn elegáns stadionjával és föld alá dugott buszpályaudvarával együtt, de kicsit később, mint Pannónia. Választhatom a pannon tájat az ott élők „emberi léptéke” nélkül?

> Meggyőződésből cikizel mindenkit, vagy ez neked örömdre való? Fordítva is feltehetném a kérdést: mazochizmusból froclizod az embereket, hogy téged ne szeressenek?

Fájdalom, de azt kell mondanom, ez mindig nem sikerül. Miért csinálod hosszú mondataidban azt, hogy az elején szídsz valamit, és a végén feloldozod? Bizonytalan vagy abban, hogy netalán tévedtél? Vagy abban vagy biztos, hogy a hosszú mondat végére az olvasó ügyis elfelejti, mit állítottál az elején?

Meggyőződésből. Vannak, akik nem fogalmazzak élesen, durván. Nekem nincs bátorságom ilyen viselkedésre. Azt gondolom, hogy elég egy kis kompromisszum, és elfelejtem, mit akartam volna gondolni. Tehát vagy kimondom, vagy végem van. De nem várom el, hogy mások hasonlóan sarkosan fogalmazzanak. Ugyanakkor – miután kimondtam akár a legdurvább megfogalmazást – megtámadom saját vélekedésem, próbálok jelezni, hogy támadható vagyok. Ezt szokás úgy érteni, hogy így veszem el mások kedvét attól, hogy durvaságomért földbe döngöljenek. Lehet, hogy így van, de ezt nem ismerem el. Azt hiszem, a második kérdésre is válaszoltam.

◀ Irodaház, Debrecen, Szent Anna utca, 2004

> Alapvetően inkább pesszimista, vagy titokban optimista vagy?

A kemény kritikák és provokációk értelmét az adja, hogy szellemi mozgások, hullámzások indulnak vagy erősödnek általuk körülöttünk. Egyik hallgatónk provokációképpen (ez volt a feladat) dolgozatot írt Csehov optimizmusáról. Néhány év múlva ismertté vált egy amerikai kutató dolgozata – Csehov optimizmusáról. Az organikus építészetet a tézistaépítész világa közelébe helyeztem egy dolgozatomban (*Országépítő*, 2004/3.), amire Makovecz rám mordult: elmész a francba. A következő mondata pedig ez volt: „Mindenkire olvasd el!” Indulatokat ébresztett, szellemi elmozdulásra biztatott.

> Valójában szereted-e a historizmust meg az eklektikát? Írásaidban sokszor szerepel a Vajdahunyad vára, de a gondolataid erről kettősek.

A mai építészképzést a historizáló építészetre képzéshez hasonlóan az emberi szellem megcsúfolásának tartom. Csak ma a korai modernnek petyhüdt vagy szikár utánzásában látom ugyanazt a szellemirtó „historizálást”, ami Alpár Ignác legalpárabb működésében nyilvánult meg. A Vajdahunyad vára kapcsán az építészeti értékmérés bizarrsága érdemel figyelmet: amiért Alpár Ignácot dicsérték, azaz a sokféle korstílus ügyes keveréséért, azért ma kemény lekezelés jár: például, ha „keverjük” valamelyik rideg modernséget, a minimált, és valamelyik nem modern elvet, például az organikusat. De a Vajdahunyad vára történetnek van egy erkölcsi aspektusa is.

Érdemes utánaolvasni. Más kérdés, hogy ma egy második díjas alkotásból ugyancsak nehéz lenne átvenni ötletek sorát...

> Nem gondoltál arra, hogy a mondataidat le kellene egy kicsit rövidíteni, és megszabadítani a bonyolult jelzőkkel cifrázott mellékmondatoktól? A könnyebb érthetőséget szolgálná, és nem kellene elől keresni az alanyt, és aztán visszaugrani a végére vetett állítmányhoz.

Nincs türelmem a hosszú mondatok újraolvasásához. Pedig nemegyszer kiderül, hogy a bonyolultság mögött értelmetlenség lapul.

> Én a te tudományod megvitatásához kisinás vagyok. Neked valójában Ekler Dezsővel kellett volna beszélgetni, ő otthon van ebben a titokzatos, filozofikus, metafizikus mágnes-térterős világban.

Ez olyan volt, mint amikor az MDF alakulásakor felszólítottak, hogy menjek az SZDSZ-be, ott van helye az okoskodásnak, itt a hatalom megszerzése előtt nem aktuális. Annyit mondtam, hogy itt egy év múlva egymillió munkanélküli lesz. Pillanatnyilag éppen azért aktuális, mert megint derült égből jött a bátor szöveg: közel kétszáz ezer közalkalmazottat el kell bocsátani. Eddig erről beszélni, erre felkészülni nem volt aktuális? Most éppen arra teszek kísérletet, hogy mindenféle metafizikus felhang nélkül bemutassam, hogy mi volt az a jelenség, amelynek az érzékelése rengeteg kultusz, vallás alapzata volt. Az alkalmi földszegély-érzékelések helyett a jelenség jelentőségének helyére állítása érdekel, ami akkor történhet meg, ha a kultikus tájolás-

nál érvényesülő szabályszerűségeket sikerül bemutatni. Egy nagyon tehetséges építész nem terhelnek sokéves, gyakran sziszifuszi munkám részleteivel. De remélem, az összefoglaló tanulmányomat örömmel fogadja.

> Az a finom líraiság, ami az utolsó írásokat jellemzi, megvolt benned azelőtt is, csak titkoltad, vagy az unokák megérkezése és gyönyörű lányod művészsé válása hatására áradt ki belőled?

Épületek homlokzatán, belső tereiben nehezen áradna ki, hiszen építészeti munkát évek óta nem vállalom, és megfordítva: azért nem vállalom, mert nincs olyan munkám, ahol kiáradnának a líraiságok. Ahol pedig ilyeneknek helye nincs, ott vagy nincs építészeti, vagy amit szeretnék, az nem építészeti. Az írásokban megfigyelt jelenség építészeti vetülete az, amit az átfordulás-átszakadás cikkben a minap megfogalmaztam. Az épületek is akkor válnak élővé, ha az eltérő dolgok között a lehető legtávolabbra feszített asszociációs kapcsolatok szövődnek. Olyan gyenge kapcsolatok létesülnek, amelyek egyenként jelentéktelenek, de a domináns formaképződményből eredeztethetők. Nem lehet formáknak nevezni sem az eredet helyét, sem a távoli „származékokat”. Gerle János utolsó cikkei egyikében az építészeti alkotás fontos jegyének tartotta a fraktáljellegét. A geomágneses jelenségekben a közeli és távoli jellegek hasonló rokonságán túl lényegesebb a mágneses jelenségbe merülő szerepe a jellegek finom elmozdításában. Ezt sejtette meg Ekler Dezső a Tölgyfa Galériában általa rendezett első kiállításom idején.

A KÁVÉ JÓ

Kőszeghy Attila

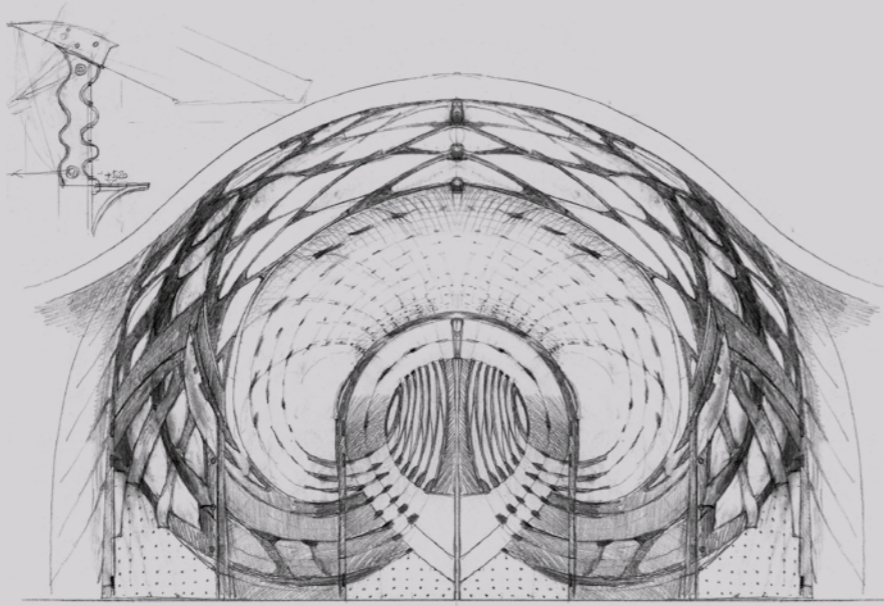
A kicsit másképp utakat leértékeltem, mert piaci fényük csekély és zavaros, állandóan csepülhető (általam is), hogy vagy elől piros és hátul rothad, vagy miért nem őszintén elől rothad kicsi porcu-korral fedve, hátul pedig valahogy rejtve jönnek sejtjük, pedig lehet, hogy minden csak globális hamis látás. Most akkor a kicsit másképp egész jó, vagy az egész jó rettentő gyenge vagy azért egész ügyes, nincs is kispolgári romlottság benne, hanem az van, amit igyekezettel akkor éppen lehetett életként, alkotásként úgyahogy megformálni.

Egykor a milleniumi Vajdahunyad vára eklektika-attrakciójának alkotója fogta egybe elképesztő profizmussal a már lefutó sablonos historizáló formaköszegyet. Ma a tetőt, falat egy anyaggal leöntés központos építészeti egységesség látványába vihetők bele tagoláspótlók, részletgazdagságot imitáló felszíni álnomensek. A nagyvonalúságra utaló, profi gesztusok nem jellemzők a kicsit másképp utakon járókra. Szurcsik János festő vagy Kis Péter építész nem kísérletezik új megoldásokkal, bátorságnak álcázza a máshol már lefutó technikai megoldások kíméletlenül következetes előadását – szerintem. Ha egy vizuális kultúrától megfosztott országban van valami normális-átlagos, annak tagadása természetes. A globalizált építészeti sablonok hazai városzövetbe

▲ Épületrészlet, 1995

▼ Szent Család-templom, kapuzat, Debrecen, 1998

illesztett adaptálása komoly építészeti teljesítmény lehet. Városrészek számára adhatna másképp építésre indítást. A tengersok mediterrán és más tákolmány körében a globalizált sablonoknak valószínűleg csak egy-egy mozzanata fog újabb torzóban feltűnni.

A kicsit másképp építészeti utak a sablonos életviteltől mérsékelten eltérők számára vonzóak lehetnek, de hamarosan belecsúsznak a normális-átlagosok körébe. A radikális kísérletezők számára nincs, és nem is lesz mozgástér. A vizuális érzékenység teljes képzési spektrumot átfogó fejlesztése is csak újabb sablonos megoldások legitimálásáig vezet.

A radikális kísérletezés nem korlátozódhat a vizuális jelenségek körére. A társadalmi kapcsolatok, együttélési és gazdálkodási formák egészében létjogosult kísérletek a szabad kísérletezés kutatási bázisait igénylik. Ilyen kísérletezésre érdemi támogatást Liska Tibor ökonosztáz-programja kapott rövid ideig.

Ma a fenntarthatóság, az energiahatékonyság misztikus magasságba tolása, a hatékonyság és a sikeresség sajtó-létigazolói mellett kis résekben kell helyet találniuk a radikális változtató kísérleteknek, a remény szigeteinek. Mert az együttélési kudarcok és vizuális kulturálatlanság, a növekvő menekültáradat évszázada után évtizedek kellenek egy nem országos léptékű, de szigetszerűen fenntartható új vizuális összhangigény legitimálódásához.

A középkori és kőkoros családi házak lakói-

nak létezését nem a jogászok, a sajtó és a bankok, adóhivatalok igazolták az ott fazekakat, szöveteket gyártóknak, hanem a kis társadalomszövet, amelyben volt kedv és örömet lelés abban, hogy kézzel-lábbal, kerek kocsik nélkül hatalmas földkőröket emeljenek, amelyekhez el lehetett menni, ahonnan örökre távozni lehetett, hiszen a halál az évente születő gyerekek felét elvitte, azok voltak talán a legkevésbé fontosak, valami más volt lényeges, talán valóban az egymást segítés, egymásnak adás kéje.

Fájó volt az endekás lányok fád, semleges lazasága (a kubai lányoknál talán még létezik, fertőzésekkel) az önfeledt éjszakai egymásba-lelkesezés utáni semleges arcokkal, majd a fájdalom helyét a csendes mosoly foglalta el. Ajándékokat adtak magukból, de nem ígértek, nem követték. Ahogy a kedves – talán nem is túl okos – lányok szinte mindig ilyenek, ma is, és lebénulnak, ha azt kérdezed, szeretnek-e, hűségesek tudnak-e lenni. Mennyire más az, aki ordít, hogy nem enged el, mert annyira szeret, harcol érted és mérlegel, hogy mit veszít, azt kiáltja, megbánod majd, nem tudod, mit veszítesz.

A tulajdonlás gyilkos biztonsága nélkül – Gauguin hamis álma – önzetlenül és önfeledten kellene örülni, nem respektálva a fájdalmat, depressziót, amit a Van Goghok cserbenhagyása okoz. A panaszos nyilván egy kudarcos szerencsétlen, aki nem elég ősi, a tulajdonlással szemben, cserbenhagyásnak véli a cserbenhagyást. A földi népesség vést szaporodását hamarosan milliárdos népirtás követi. Kellemtlen, jobb fecsegné a fenntarthatóságról.

A SÖTÉT ÉS VILÁGOS MACSKA-EGÉR JÁTÉKA UTÁN

Kőszeghy Attila

A másságok egyenjogúsága jegyében védjük az utolsó óráit élő sötétséget. Ahura Mazda szerint ugyan a világosság és sötétség harca örök. Noha erre a vélekedésre Makovecz nem tett rá még egy lapáttal, nem is célzott valami katolikus sötétségre (sem ehhez illő egérségünkre), de némely úgymond pogány, vagy legalábbis nesztoriánus elfajzásra utaló, valójában lapidáris természetességgel Steinertől adaptáltan non-keresztény kompozícióra vetemedett, így kitiltották az általa tervezett, lélekemelőnek képzelt egyetemi épületekből.

A sötétség Rembrandt korában ésszerű volt. Ott a sötétség még bűnököt őrző, keresztény etikától mentes oroszlán lehetett, így a csupán arcukig megvilágított „ártatlanok” gyarmati tömeggyilkosságainak nyoma sem maradt, ma letagadható, ugye, tiszta kezű utódok?

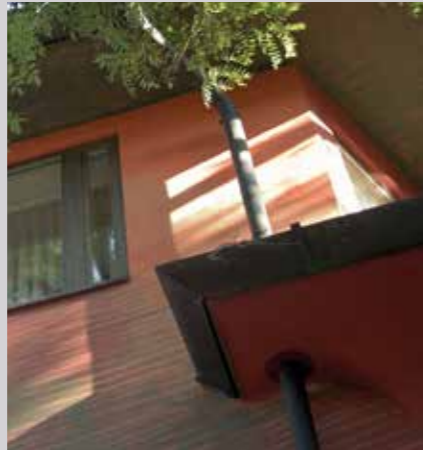
Akkoriban az izzadt gyermekmunkások, vizet is nélkülöző nyomortelepek és a füst sűrűsége hozzátapadt a hátterekhez. Vastagon megült nem csupán a festményeken, hanem a polgári lakások falkárpitjain és monstrum sötét szekrényeiben, az elitnek vélt szórakozóhelyek mélyén és a szülészek mosdatlan kezeiben. A világos és színes robbanásszerűen tört fel a festmények és plakátok világában, de csak az öröklések által megtisztult kevesek fehér húsokhoz illő, érzéksimogató díszítménye volt.

Sétáltunk a Szajna-parton. Régi folyóirathalmokat forgattam át. Egy palotabelső tépetten is megragadó képével tértem haza. Egy belső, ahol a sötétbe beférkőzött

La grande galerie du duc de Wellington

a derűs világosság. Még nem egyenrangúan, de visszavonhatatlanul. Az építési hibák, toldási repedések sötéttel takarása helyett az öregedés és romosodás érdekessége, a magánéleti szakadások rejtegetése helyett ezek olvasmányos mikrodrámákba formálása természetessé vált az elit köreiben. Még nem tudva arról a drámáról, a világosságot megsemmisítő kifehéredésről, amely hamarosan a Bauhaus-szellemmel megjelent. Ki sejtette azt a kort, a mi korunkat, ahol a világosságnak már semmi kapcsolódása sincs holmi tisztaságéseményekhez, tiszta szerkezethez, tiszta fürdőszobákhoz, tiszta kompozíciós rendhez, csupán a hőség és hidegség változásának elfedéséhez, az olcsón működő egyenletesen kellemeshez van köze.

Lehet ma is tervezni drámai sötétséget, éjszakai nappalt, de a sötétség tisztaságát helyreállítani nincs erőnk. A mai intézményes és legalizált tömeggyilkosok áttetszők, színtelenek. Nincs észszerűen piszkos sötétség, amelynek háttéréből ártatlan képpel elővilágítanak. A sötétség és világosság macska-egér játékhoz már nincsenek emberszerű szereplők, és nincsen tét. De ahogyan nemrég meglepte önmagát az elit képeinek, lakóterének és öltözékének kiszínezésével, ma sem késnek a hasonló érdekességek: a legbelső kifordítása, a steineri Umstülpung bizarr átértelmezése folyik: jellel laposítva a lelki élet melegét, a vihar utáni frissítő szívárványt. A jelentéseket meg lehet erőszakolni, a szavak testén át lehet hatolni, a belsőből új jelentések friss fénye villanhat fel egy pillanatra, majd megsemmisül minden, ami a szétbarmolt szavak által értelmezhető volt.

Az ilyen Instülpung utáni Umstülpung steineri ragyogása a pokol fénye lesz.

A MODELLEZŐ KÍSÉRLET

Kőszeghy Attila

„Az ember önmagát az előre vonatkozó metamorfózis-szemlélet révén képes meghódítani. Általa teszi saját gondolkodását elevenné, abból, ami addig halott volt, eleven lesz. Így válik képessé arra is, hogy a szellem életét magába szemlélődően felvegye.” (Rudolf Steiner: Goethe und Goetheanum)

A szellemi élet metamorfózisára, a szellemi képességek ilyen átalakulására vonatkozó gondolat elindíthat olyan szellemi aktivitást, amely a múlt századelőn a történetiség- és evolúcióképzeteket hozzákapcsolja – Kant szavaival a tapasztalat analógiáit előkészíti – a csak egyénileg, meditációs elmélyülés során felmerülő olyan képzetekhez, amelyek kifejezetten nem tárgy jellegű alakzatok, hanem tárgyra is vonatkoztatható fény- és színjelenségek. Itt a szituációkra és történésekre vonatkoztatás igen lényeges mozzanat. Leibniz Monadológiája 20–25. paragrafusán kapcsán fogalmazta meg, hogy ezek a képzetek a meditációs szituációból köznapra állapotba visszatérve igen nehezen rekonstruálhatók. A közelmúltban Deleuse fold-elmélete kapcsán nem véletlenül hivatkozott Leibniz monasz-képeire. Jellemző, hogy a mára lefutottnak vélt dekonstruktív építészeti formáló gesztusai tovább élnek. Különösen Eisenmann néhány megjegyzése folytán, amely a Deleuse-nél központi gesztusra, a gyűrt-hajtogatott jellegre utalva a mágikus L alakzat jelentőségéről szól. Rudolf Steiner hatásának egyik, ha nem a legfontosabb forrása, hogy épületeiben felmutatta azokat az elemi gesztusokat, amelyek tulajdonképpen elsősorban nem a derékszögös kompozíciók ellenében, hanem a modern historizmusaként a dobozok addíciója, egymáshoz és egymásba rakogatása formájában jelentek meg. A mágikus L alakzat előzményeként tekinthetők Rudolf Steiner hiperbolikus ívei és boltívei. Különösen az utóbbiaknál megvalósul a mágikus L alakzatoknak az Eisenmann-nál

kifejtetlen lényegi vonása: a térbeli átfordulás. Ez az a dinamikus mozzanat, amely már Kant transzcendentális elemzéseiben is rejtve van. E formai mozzanat az, amely a romantika változatos formavilágában még alig kapott helyet, de az expresszionista kísérletekben már igen. A Bolyai nemeuklideszi geometriájára és Eötvös gravitáció- és mágnességkutatásaira utaló Einstein hiperbolikus térre fogalmazta meg relativitáselméletét, amelyet Dobó Andor terjesztett ki az elmúlt évtizedben elliptikus terekre. A hazai organikus építészeti törekvések keretében mind Makovecz Imre, mind Csete György került a hiperbolikus alakzatokhoz, kifejezetten az elliptikus formákat részesítették előnyben. Magyarországon született, és szerencsés módon világszerte ismertté vált Domokos Gábor és Várkonyi Péter gömbök alakzata, az egyetlen stabil és egyetlen instabil egyensúlyi állapotot hordozó ideális forma. Alsó zónája gömb jellegű, felső zónája meghatározóan két horpadt, hiperbolikus jelleghez közelítő felületből áll. Néhány évtizede született sajátos rokona, Szilassi Lajos világhírű Szilassi-poliédere, amelynek gömb jellegű alakzatba átformálása háromdimenziós térben megvalósítható, differenciált részalakzatokból álló hétszín-sejtéses modell, amely számos rendszerépítő-modellező kísérletnek, különösen a logikai modellezésnek új impulzusokat adhat.

Goethe hétfázisú „metamorfózis-tana” a steineri Goetheanum keretében hét eltérő oszlopfő jellegváltásaiban kapott megfogalmazást. A modellező kísérlet folytatódik.

„Mindaddig az építőművészeti gondolat a nyugodt, élettelen mechanikus gondolata volt, most az építőművészeti gondolat a »beszélő« gondolatává válik, annak a belső eleveniségének a gondolatává, amely minket magával ragad.”

(Steiner: Wege zu enem neuen Baukunst)

▲ Irodaház, Debrecen, Szent Anna utca, 2004